

Crna Gora

Agencija za zaštitu konkurencije

Savjet

AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE I POŠTANSKU DJELATNOST
PODGORICA

Adresa: ul Svetlane Kane Radević br. 3
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 239010
fax: +382 20 239015
www.azzk.me

Prilozi broj	Org. broj	Broj	Datum	Vrijedi do
	0102	1742/1		

06.02.2020.

Br: 01-122/13

27.02.2020.godine

Savjet Agencije za zaštitu konkurencije na osnovu člana čl. 20f stav 1 tačka 8 i člana 19 stav 1 tačka 16 Zakona o zaštiti konkurencije ("Sl.list CG", br. 44/12 i 13/18), a na osnovu Prijedloga mišljenja V.D. direktora Agencije za zaštitu konkurencije, dostavljenog shodno članu 22 stav 1 tačka 7 Zakona o zaštiti konkurencije, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Agencija za zaštitu konkurencije je saglasna sa predloženim tekstom *Nacrta Analiza na relevantnim tržištima*:

- I) Maloprodajno tržište pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica,
- II) Maloprodajno tržište javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- III) Maloprodajno tržište javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- IV) Veleprodajno tržište poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže,
- V) Veleprodajno tržište pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža,

a za potrebe nadležnosti i rada Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, u skladu sa odredbama poglavlja VI Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list Crne Gore" broj 40/13, 56/13 i 2/17), kao i Sporazumom o saradnji na području obezbjeđenja konkurencije i preduprjeđenja štetnih efekata, nedostataka konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija, koji je potpisan 28.04.2009. godine između Uprave za zaštitu konkurencije i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Obrazloženje

Agencija za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: „**Agencija**") je dana, 30.12.2019. godine, primila zahtjev¹ Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: „**AEKIP**") za izjašnjenje i mišljenje na *Nacrte Analiza na relevantnim tržištima*:

- I) Maloprodajno tržište pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica,

¹ Br.0303-8758/1 od 27.12.2019.godine, zaveden kod Agencije za zaštitu konkurencije pod br.04-891/1

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

In the second section, the author outlines the various methods used to collect and analyze the data. This includes both primary and secondary data collection techniques. The analysis focuses on identifying trends and patterns over time, which is crucial for making informed decisions.

The third part of the report details the challenges encountered during the data collection process. These include issues related to data quality, such as missing values and inconsistencies. The author provides strategies to address these challenges, such as data cleaning and validation procedures.

Finally, the document concludes with a summary of the findings and recommendations. It highlights the key insights gained from the analysis and suggests areas for future research. The author stresses the need for continuous monitoring and evaluation to ensure the long-term success of the project.

The following table provides a detailed breakdown of the data collected over the study period. Each row represents a different category, and the columns show the values for each time period. This visual representation helps in comparing the data across different stages of the project.

Category	Period 1	Period 2	Period 3
Category A	120	150	180
Category B	90	110	130
Category C	70	85	100
Category D	50	60	75
Category E	30	40	50

The data shows a clear upward trend for all categories, indicating positive growth. The most significant increase is seen in Category A, which shows a steady rise from 120 to 180. This suggests that the interventions implemented during the study are having a positive impact on this category.

Additionally, the document includes a series of charts and graphs that further illustrate the data trends. These visual aids make it easier to identify patterns and anomalies in the data. The charts show that while all categories are growing, the rate of growth varies, with some categories showing more rapid increases than others.

Overall, the findings of this study are promising and provide valuable insights into the factors influencing the different categories. The recommendations provided aim to build on these findings and optimize the outcomes of the project. It is hoped that these insights will be useful to other researchers and practitioners in the field.

II) Maloprodajno tržište javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,

III) Maloprodajno tržište javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,

IV) Veleprodajno tržište poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže,

V) Veleprodajno tržište pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža, (u daljem tekstu: „relevantna tržišta”).

Pravni osnov za davanje mišljenja Agencije na predloženi tekst *Nacrta Analiza na relevantnim tržištima*, predstavljaju odredbe člana 22, stav 1, tačka 7 *Zakona o zaštiti konkurencije* („Sl.list Crne Gore”, br. 44/12 i 13/18), kao i odredbe člana 65 *Zakona o elektronskim komunikacijama* („Sl.List Crne Gore” br. broj 40/13, 56/13 i 2/17) (u daljem tekstu: „ZEK”), kojim je propisano da u postupku utvrđivanja, praćenja i preispitivanja relevantnih tržišta u Crnoj Gori na tržištu elektronskih komunikacija AEKIP saraduje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, kao i da shodno članu 66 ZEK-a, AEKIP sprovodi postupak određivanja relevantnog tržišta u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita konkurencije. Takođe, nekadašnja Uprava za zaštitu konkurencije je sa AEKIP-om potpisala Sporazum o saradnji na području obezbjeđenja konkurencije i preduprjeđenja štetnih efekata nedostatka konkurencije na tržištu usluga elektronskih komunikacija² (u daljem tekstu: „Sporazum”).

AEKIP je, po pribavljenom **Mišljenju Agencije na predloženi tekst Nacrta Testa tri kriterijuma na gore navedenim relevantnim tržištima, br.01-378/8 od 05.11.2019. godine kojim je Agencija dala saglasnost na isti, sprovela postupak analize navedenih relevantnih tržišta** i pokrenula postupak javnih konsultacija u sektoru elektronskih komunikacija.

Uvidom u dostavljeni tekst *Nacrta Analiza na relevantnim tržištima*, Agencija je utvrdila da je AEKIP u postupku analize primjenjivala evropske direktive koje su na snazi na području elektronskih komunikacija, a koje su implementirane u crnogorsko zakonodavstvo kroz ZEK. Shodno navedenom, AEKIP je polazila od Preporuke Evropske komisije o relevantnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektronskih komunikacija, koja podliježu *ex ante* regulaciji³ i Smjernica Evropske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage, shodno zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge. Nacionalna regulatorna tijela imaju ovlaštenja sama da utvrde, imajući u vidu specifičnosti nacionalnih tržišta, da su pojedina tržišta van liste iz navedene Preporuke⁴, podložna *ex ante* regulaciji, ali uz uslov da se dokaže da su na tim tržištima istovremeno zadovoljeni uslovi Testa tri kriterijuma, navedeni u članu 65 stav 3 ZEK-a.

² potpisan 28.04.2009. godine

³ 2014/710/EC

⁴ *Maloprodajno tržište pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica, Maloprodajno tržište javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji, Maloprodajno tržište javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji, Veleprodajno tržište poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže, nijesu sastavni dio važeće Preporuke Evropske komisije*

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

Furthermore, it is noted that the records should be kept in a secure and accessible format. Regular backups are recommended to prevent data loss in the event of a system failure or disaster. The document also mentions the need for periodic audits to ensure the integrity and accuracy of the information stored.

In addition, the text highlights the role of technology in streamlining record-keeping processes. Modern accounting software can automate many tasks, reducing the risk of human error and saving valuable time. However, it is stressed that users must be properly trained and that the software is regularly updated to address any security vulnerabilities.

Finally, the document concludes by stating that good record-keeping practices are essential for the long-term success and stability of any organization. By adhering to these guidelines, businesses can ensure that their financial data is reliable and compliant with all relevant regulations.

The second section of the document provides a detailed overview of the company's financial performance over the past year. It begins with a summary of the total revenue generated, which has increased by 15% compared to the previous period. This growth is attributed to several key factors, including the launch of new product lines and the expansion of the customer base.

The document then breaks down the revenue by department and product category. The sales department is responsible for the largest portion of the total revenue, followed by the marketing and operations departments. Each department's contribution is analyzed in detail, showing the specific products and services that performed best.

In addition to revenue, the document also covers the company's expenses. It notes that while costs have increased due to higher operational expenses, they remain within the budgeted range. The most significant areas of expenditure are in research and development, as well as in marketing and sales.

The net profit for the year is reported to be a record high, reflecting the company's strong financial performance. This success is a result of the strategic decisions made by the management team and the dedication of all employees. The document concludes by expressing confidence in the company's future prospects and its commitment to continued growth and innovation.

AEKIP je utvrdila da je Test tri kriterijuma, shodno članu 65 ZEK-a zadovoljen na svim relevantnim tržištima datim u predloženom tekstu *Nacrta Analiza na relevantnim tržištima*, te da su stoga ova tržišta podložna prethodnoj (*ex-ante*) regulaciji.

Članom 11 ZEK-a utvrđene su, između ostalih, nadležnosti AEKIP-a da sprovodi analizu relevantnih tržišta, utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za sprječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora. Shodno navedenom, AEKIP je sprovela postupak analize navedenih relevantnih tržišta, koje uključuju procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom, utvrđivanje svih postojećih i potencijalnih barijera razvoju efikasne tržišne konkurencije, kao i određivanja razumnih, proporcionalnih i adekvatnih regulatornih obaveza operatorima za koje se utvrdi da imaju status operatora sa značajnom tržišnom snagom.

Zakon o zaštiti konkurencije, upućuje da akti ili radnje kojima se vrši povreda konkurencije, su: sporazumi kojima se sprječava, ograničava ili narušava konkurencija; zloupotreba dominantnog položaja; koncentracije kojima se sprječava, ograničava ili narušava konkurencija ili slobodan razvoj otvorene tržišne ekonomije, a naročito stvaranje, odnosno jačanje dominantnog položaja na tržištu.

Saglasno odredbama poglavlja VI ZEK-a, koje se odnosi na zaštitu konkurencije u oblasti elektronskih komunikacija, AEKIP je postupak *analize relevantnih tržišta* sprovela uključujući procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima, radi ocjene efikasnosti tržišne konkurencije na istim, kao i određivanje razumnih, proporcionalnih i adekvatnih regulatornih obaveza operatorima za koje se utvrdi da imaju status operatora sa značajnom tržišnom snagom, pri čemu je uzela u obzir neke od kriterijuma sadržanih u članu 68 ZEK-a.

Nakon sprovedene analize relevantnih tržišta AEKIP je konstatovala da je Crnogorski Telekom AD Podgorica, operator sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima, i to: *Maloprodajnom tržištu pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica, Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji, Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji, Veleprodajnom tržištu poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže. Na relevantnom Veleprodajnom tržištu pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža*, AEKIP je identifikovala Telenor DOO Podgorica, Crnogorski Telekom AD Podgorica i Mtel DOO Podgorica, kao operatore sa značajnom tržišnom snagom na ovom relevantnom tržištu.

Uzimajući u obzir činjenicu da na navedenim relevantnim tržištima ne postoji efikasna tržišna konkurencija, što podrazumijeva propisivanje i nametanje *ex-ante* obaveza identifikovanim operatorima sa značajnom tržišnom snagom od strane AEKIP-a, to je Agencija **u potpunosti saglasna sa ovakvim načinom regulisanja**, a koje ne utiče na nadležnosti i postupke koje Agencija može voditi protiv tako utvrđenog operatora sa značajnom tržišnom snagom. Pri utvrđivanju nametnutih mjera/obaveza identifikovanom operatoru, AEKIP uzima u obzir i princip proporcionalnosti, pri čemu smatra da se isti može zadovoljiti ako se svakom operatoru sa značajnom tržišnom snagom odrede one regulatorne obaveze koje će najbolje ukloniti postojeće i potencijalne prepreke razvoju konkurencije.

Predložene analize predstavljaju izuzetno kvalitetan doprinos razvoju tržišta kao i efikasne konkurencije iz više razloga, a naročito iz razloga transparentnosti, koji predstavlja izuzetno značajan element pravne predvidljivosti i pravne sigurnosti učesnika na tržištu.

U skladu sa ciljem i duhom Sporazuma o saradnji, Agencija očekuje da bude obaviještena u slučaju neispunjavanja nametnutih mjera/obaveza identifikovanog operatora sa značajnom tržišnom snagom, kako ne bi došlo do narušavanja konkurencije na definisanim tržištima, te ističe da je na raspolaganju za bilo koje dalje postupanje i podršku u procesu koji AEKIP sprovodi u skladu sa zakonskim ovlaštenjima u *ex ante* kontroli definisanih tržišta, kao i saradnji u slučaju postojanja potencijalne radnje povrede konkurencije koju Agencija može ispitivati u *ex post* postupku.

ČLAN SAVJETA
Jovana Tošković

PREDSJEDNIK SAVJETA
Miodrag Vujović

Dostavljeno:

- Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Bulevar Džordža Vašingtona 56, Podgorica
- u spise predmeta i
- arhivi